

การศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ในพื้นที่จังหวัดยโสธร

จุฑามาศ คำสุนทร* พีระยศ แข็งขัน และกิตติ ศรีสะอาด

สาขาเทคโนโลยีการเกษตร ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ซึ่งประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัย ปี 2557/2558 ของจังหวัดยโสธร โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) และใช้สูตรของ Yamane ในการคำนวณตัวอย่าง เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ในพื้นที่อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร จำนวน 57 ราย ได้เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP จำนวน 17 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์ (interview schedule) เก็บรวบรวมข้อมูลสภาพทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะและแรงจูงใจของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตข้าวเป็นนาหลุ่ม เป็นดินทรายและดินร่วนปนทราย ดินมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง การผลิตข้าวอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก เกษตรกรปลูกข้าวหอมมะลิ 105 เป็นส่วนใหญ่ด้วยการปักดำ และการหว่านข้าวแห้ง สาเหตุที่ทำให้เกษตรกรบางรายไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ส่วนหนึ่งเนื่องจาก ไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน และเก็บเกี่ยวข้าวด้วยรถเกี่ยวขนาด 4-5 ไร่ ทำให้ข้าวพันธุ์อื่นปนมา เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานข้าว GAP ส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการกำจัดข้าวปน คิดเป็นร้อยละ 98.24 ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานข้าว GAP มีความรู้และเข้าใจบางส่วนหรือขาดความรู้ในเรื่องการกำจัดข้าวปน คิดเป็นร้อยละ 88.24 เช่นเดียวกับกับความรู้ความเข้าใจในเรื่องจำนวนข้าวพันธุ์ปนในแปลงปลูกข้าวไม่เกิน 2% เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานข้าว GAP ส่วนมากมีความรู้และเข้าใจว่าต้องไม่ให้มีข้าวพันธุ์ปนในแปลงปลูกข้าวไม่เกิน 2% ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานข้าว GAP ส่วนน้อยมีความรู้ในเรื่องดังกล่าว ร้อยละ 35.29 และเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ในเรื่องดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 64.71 เช่นเดียวกับกับการเก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง และความชื้นในเมล็ดข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ขาดความรู้ความเข้าใจว่าต้องเก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง (ร้อยละ 94.12) และเมล็ดข้าวเปลือกแห้งสำหรับการซื้อขายต้องมีความชื้นไม่เกิน 15% (ร้อยละ 64.71) นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องราคาข้าว ปุ๋ยและสารเคมีราคาแพง รวมทั้งขาดเงินทุนในการผลิตข้าว ซึ่งเกษตรกรบางรายที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP มีทัศนคติว่ามีความยุ่งยากต่อการปฏิบัติเพื่อ การตรวจรับรองข้าว

คำสำคัญ : การรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ปัญหาและอุปสรรค และข้าวหอมมะลิปลอดภัย

* ผู้เขียนให้ติดต่อ: E-mail: jutamat39@hotmail.com

Study on Jasmine Rice Production Problem for Being Certified with GAP Standard in Yasothon Province

Jutamat Khumsoonthorn* Peerayot Kaengkun and Kittti Srisaard

*Program in Agricultural Technology, Department of Agricultural Technology, Faculty of Technology,
MahaSarakham University, MahaSarakham44150, Thailand.*

Abstract

This research aimed to study factors that were barriers to GAP Standard certification for rice production. The samples were farmers participating in safe Jasmine Rice Production in 2014/2015 Project of Yasothon province. Multi-stage sampling was conducted and Yamane formula was used for the calculation of sample size. Samples comprised of 57 farmers that were certified with rice GAP in Pa Tio district, Yasothon province and 17 farmers that were not certified with rice GAP. Interview schedule was used for collection of data on the social, economy, knowledge, attitude, and motivation of farmers. The study was found that most areas used for rice production lowland with sand, sandy loam, and soil with medium fertile. Rice production was mainly rain fed. Farmers mostly planted Jasmine 105 rice by transplanting and dry sowing rice seedlings. The reasons why some farmers failed to be certified with rice production GAP was partly due to failing to improve the soil and using harvesting vehicles to harvest rice, which would mix with other rice varieties. The GAP certified rice farmers mostly gained knowledge and understanding on how to get rid of other rice varieties that mixed in the batch, which accounted for 98.24%. While rice farmers who failed to be GAP certified had some knowledge and understanding or lacked the knowledge on the elimination of other rice varieties that mixed in the batch, which accounted for 88.24%. There were no more than 2% of farmers that had knowledge and understanding on the amount of other rice varieties that mixed in the farming plot. While there was small amount of rice farmers that failed to be GAP certified had such knowledge, which accounted for 2% and most farmers lacked such knowledge, which accounted for 64.71%. This was similar to harvesting rice before its maturity (94.12%) and lacking the knowledge on dry rice for trading required 15% humidity, which accounted for 64.71%. Additionally, it was found that most farmers had problems with the price of rice. The fertilizers and chemical substance were expensive and farmers lacked the capital for the rice production. Some farmers who failed to be GAP certified expressed attitude that it was difficult to follow the procedures for the certification of rice.

Keywords: GAP Rice Certification, Problems and Barriers and Safe Jasmine Rice

* Corresponding author: E-mail: : jutamat39@hotmail.com

ข้าวเป็นพืชอาหารที่สำคัญชนิดหนึ่งของโลก โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชียที่นิยมรับประทานข้าวเป็นอาหารประจำวันมากกว่าในภูมิภาคอื่นๆ ของโลก สำหรับประเทศไทยนั้นข้าวเป็นพืชที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนภายในประเทศปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่นาประมาณ 65 ล้านไร่ เป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวเจ้าประมาณ 45 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 69.23 และข้าวเหนียวประมาณ 20 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 30.77 สามารถผลิตข้าวได้ประมาณ 26.9 ล้านตันข้าวสาร (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556) ข้าวยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญสามารถสร้างรายได้นำเงินเข้าประเทศปีละหลายล้านบาท และยังเป็นพืชที่สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารภายในประเทศอีกด้วยหากจำแนกข้าวตามประเภทของการบริโภคจะพบว่าข้าวที่ปลูกในประเทศไทยมีอยู่ 2 ชนิด คือ ข้าวเจ้าและข้าวเหนียว ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกษตรกรนิยมปลูกข้าวทั้งสองชนิด โดยปัจจุบันมีพื้นที่นาประมาณ 39.5 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 63.9 ของพื้นที่เพาะปลูกข้าวของทั้งประเทศ ข้าวจึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของภูมิภาคนี้ พันธุ์ข้าวนาปีที่นิยมปลูกมากที่สุดประมาณร้อยละ 85.55 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดในภูมิภาค คือ ข้าวเหนียวพันธุ์ กข 6 และข้าวเจ้าพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 โดยพื้นที่เพาะปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 หรือข้าวหอมมะลิ มีสัดส่วนมากกว่าพื้นที่ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข 6 ในปีการเพาะปลูก 2555/56 มีพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิ ประมาณ 28 ล้านไร่ และพื้นที่ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข 6 มีประมาณ 16 ล้านไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556) พื้นที่ปลูกข้าวเจ้าในภูมิภาคนี้มีการปรับตัวเพิ่มขึ้นโดยที่เกษตรกรจำนวนมากได้ปรับเปลี่ยนจากการปลูกข้าวเหนียวมาเป็นข้าวหอมมะลิ โดยจัดแบ่งพื้นที่ปลูกข้าวเหนียวให้ได้ผลผลิตไว้เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนแล้วจัดแบ่งพื้นที่นาที่เหลือไว้ปลูกข้าวหอมมะลิเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพราะข้าวหอมมะลิ มีความได้เปรียบในเรื่องราคา เป็นที่ต้องการของตลาดและอีกประการหนึ่งต้องยอมรับว่าเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่มีส่วนสนับสนุนให้เกษตรกรหันไปปลูกข้าวหอมมะลิมากขึ้น โดยกำหนดราคารับจำนำข้าวหอมมะลิในราคาที่สูงกว่าข้าวพันธุ์อื่นๆ และรับซื้อข้าวจากเกษตรกรทุกเมล็ด ทำให้เกษตรกรมั่นใจว่ามีตลาดรับซื้อ พื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิจึงเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ (อรรวรรณ, 2555)

การผลิตข้าวภายใต้ระบบการจัดการคุณภาพ Good Agricultural Practices (GAP) ของข้าวเพื่อใช้รับประทานและแปรรูป โดยมีข้อกำหนดและเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ คือ 1) แหล่งน้ำที่ใช้ปลูกข้าวต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย 2) พื้นที่ปลูกต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว 3) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 4) มีการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตามเกณฑ์ที่กำหนด 6) การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลิตผลตามเกณฑ์ที่กำหนด และ 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนด (สำนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว, 2554)

จังหวัดยโสธรมีพื้นที่ทั้งหมด 2,600,906 ไร่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ การทำนา มีพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน 1,501,405 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 58 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิ ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่เกษตรกรเพาะปลูกมากที่สุด คือ มีพื้นที่ปลูก 1,093,981 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 73 ของพื้นที่ปลูกข้าว สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธรได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน ตั้งแต่ปี 2547 และมีการตรวจรับรองจนถึงปัจจุบัน ได้ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบการจัดการคุณภาพ GAP มีพื้นที่ที่ผ่านการรับรองคุณภาพตามมาตรฐาน GAP ข้าว จำนวน 137,937 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13 ของพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิ มีเกษตรกรผ่านระบบการรับรองคุณภาพ GAP ข้าว จากกรมการข้าว จำนวน 17,122 ราย คิดเป็นร้อยละ 92 ของเกษตรกร ที่เข้าสู่ระบบ จำนวน 18,649 ราย) ในการดำเนินงานตามโครงการของสำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการบางส่วนไม่ผ่านการรับรอง GAP ข้าว พบว่า มีปัญหาในการดำเนินงานหลายประการ ได้แก่ เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือปฏิบัติไม่ครบทุกขั้นตอน เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตตามระบบมาตรฐาน GAP ข้าว ช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต ไม่ตรงกับช่วงหน่วยตรวจรับรองเข้าตรวจ ไม่มีการจดบันทึกข้อมูลในสมุดบันทึกประจำตัวเกษตรกร (แบบ GAP 02) ผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้มีสารเคมีตกค้าง และผลผลิตไม่ตรงตามมาตรฐานสินค้าเกษตรกำหนด เช่น มีพันธุ์ข้าวปนมีสิ่งเจือปนเกินมาตรฐานกำหนด เป็นต้น ซึ่งเป็น

ปัญหาที่ทำให้ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน ส่งผลให้ราคาข้าวตกต่ำ (สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร, 2557)

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการรับรองมาตรฐาน GAP เพื่อให้ทราบถึงสภาพความเป็นจริงในการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัยให้ได้มาตรฐานเกษตรกรซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการปรับปรุงแก้ไขและหาข้อเสนอแนะเพื่อนำไปส่งเสริมให้เกษตรกรมีสภาพการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัยได้มาตรฐาน GAP และถูกต้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการข้าวหอมมะลิปลอดภัยให้ได้มาตรฐาน GAP ปีการเพาะปลูก 2557/2558 โดยทำการเปรียบเทียบระหว่างเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP และเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรอง โดยเลือกศึกษาเกษตรกรในอำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร ซึ่งเป็นเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ทุกราย เนื่องจากประชากรที่ผ่านการรับรองมีจำนวนมากถึง 120 ราย จึงทำการสุ่มจำนวนตัวอย่างประชากร โดยใช้สูตรของ Yamane (1976) คำนวณหาตัวอย่างประชากรได้จำนวน 57 ราย ส่วนเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP มีจำนวนน้อย จึงเอาประชากรที่เข้าร่วมโครงการที่ไม่ผ่านการรับรองทั้งหมดของทุกอำเภอในพื้นที่จังหวัดยโสธร ได้ตัวอย่างประชากรจำนวน 17 ราย ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ครัวเรือนที่มีแบบสัมภาษณ์ประกอบการถามทั้งกลุ่มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP วิเคราะห์คำร้อยละ ข้อมูลสภาพทางด้านสังคมเศรษฐกิจ สภาพการผลิต ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และแรงจูงใจ

2. เครื่องมือการวิจัย

ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง (Structured interview) ที่กำหนดให้คำถามและคำตอบที่ให้เลือกเรียงตามวัตถุประสงค์พร้อมทั้งใช้วิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างควบคู่กัน โดยรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ได้กำหนดประเภทของคำตอบไว้ 2 รูปแบบ คือ เลือกคำตอบหรือคำถามแบบปิด (Closed question) และคำถามประเภทที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลอย่างเต็มที่หรือ

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2560

คำถามแบบเปิด (Open – ended question) ซึ่งรูปแบบนี้จะทำให้แบบสัมภาษณ์สามารถตอบคำถามได้ง่าย ได้แสดงความคิดเห็นตนเองอย่างมีอิสระในการตอบ ทำให้ได้คำตอบที่ลึกซึ้งแตกต่างกันไป ซึ่งในแบบสัมภาษณ์ต้องประกอบด้วยประเด็นเนื้อหาที่ต้องเก็บรวบรวมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์กับประชากร จำนวน 30 ราย จากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัยให้ได้มาตรฐาน GAP ของแต่ละตำบลในเขตพื้นที่ อ.ป่าดัว จังหวัดยโสธร ปีเพาะปลูก2557/2558 จากนั้นทำการตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา คุณภาพของเนื้อหา คุณภาพของคำถามความเที่ยงตรง และความเข้าใจคำถามในแต่ละข้อ ว่าแต่ละข้อคำถามนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจตรงกันหรือไม่ และต้องการข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์จากผู้ให้การทดสอบ เพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) และความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์และข้อมูลโดยการหาความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือแบบมาตรฐานประมาณค่าโดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Co- efficiency alpha : α) สูตรของ Crobach (1970) โดยมีตัวแปรที่สำคัญ คือ จำนวนข้อของเครื่องมือวัด ความแปรปรวนแต่ละข้อ และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) การแปลความหมายระดับความเที่ยง สามารถแสดงดังนี้

มากกว่า .9	ดีมาก
มากกว่า .8	ดี
มากกว่า .7	พอใช้
มากกว่า .6	ค่อนข้างพอใช้
มากกว่า .5	ต่ำ
น้อยกว่า หรือ เท่ากับ .5	ไม่สามารถรับได้

การหาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์เท่ากับ 0.92 ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในระดับดีมาก กล่าวคือ แบบสัมภาษณ์ มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนการเก็บข้อมูลได้ทำการทดสอบและสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบรายบุคคล ผู้วิจัยและทีมงานได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 รอบ คือ รอบแรกเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลัก เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษาด้วยวิธีการ

สัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างพร้อมสังเกตสภาพทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกร สภาพการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัยได้มาตรฐาน GAP ในเขตพื้นที่ อ.ป่าต้ว จังหวัดยโสธรจากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูลรอบที่สอง โดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลหากพบว่าข้อมูลส่วนใดไม่ครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ชัดเจนในคำตอบ พร้อมทั้งตรวจเอกสารผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวม การวิเคราะห์ข้อมูลนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเกษตรกรตัวอย่างแต่ละราย ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสัมภาษณ์แต่ละชุดเรียบร้อยแล้ว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้านสังคมเศรษฐกิจ สภาพภูมิประเทศ สภาพการผลิต ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะทัศนคติ และแรงจูงใจโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage)

ผลและวิจารณ์ผลการวิจัย

1. ลักษณะทางด้านพื้นฐานทางด้านสังคม

จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัยให้ได้มาตรฐาน GAP ในเขตพื้นที่จังหวัดยโสธร ที่ผ่านการรับรอง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุมากกว่า 26 ปีขึ้นไป กล่าวคือ เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวจำนวน 57 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-45, 46-50 และ มากกว่า 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.33, 31.57 และ 19.30 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือมีอายุต่ำกว่า 41 ปี สถานภาพแต่งงานแล้วคิดเป็นร้อยละ 78.90 การศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 94.70 และส่วนใหญ่ไม่เป็นผู้นำชุมชนร้อยละ 73.70 ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP จำนวน 17 ราย ส่วนใหญ่เป็นชายมีอายุ มากกว่า 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 76.47 รองลงมา อายุระหว่าง 46-50 ปี ร้อยละ 17.65 อายุระหว่าง 41-45 ปี ร้อยละ 5.88 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 52.90 การศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 52.90 และส่วนใหญ่ไม่เป็นผู้นำชุมชน ร้อยละ 100 (ตารางที่ 1)

2. ลักษณะภูมิประเทศ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัยให้ได้มาตรฐาน GAP ในเขตพื้นที่จังหวัดยโสธร ที่ผ่านการรับรอง ชนิดดินส่วนใหญ่เป็นดิน

ทราย ร้อยละ 43.90 รองลงมา เป็นดินร่วนปนทรายร้อยละ 29.80 และดินเหนียวร้อยละ 26.34 ความอุดมสมบูรณ์ของดิน มีความอุดมสมบูรณ์ของดินปานกลางคิดเป็นร้อยละ 100 และอาศัยน้ำฝนในการทำนาร้อยละ 100 เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวในสภาพนาลุ่มคิดเป็นร้อยละ 75.44 และนาดอนร้อยละ 24.56 ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP จำนวน 17 ราย ชนิดดินส่วนใหญ่เป็นดินทราย ร้อยละ 52.94 รองลงมา เป็นดินร่วนปนทรายร้อยละ 41.18 และดินเหนียว 5.88 มีความอุดมสมบูรณ์ของดินปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 100 และอาศัยน้ำฝนในการทำนาร้อยละ 100 โดยที่เกษตรกรมีสภาพพื้นที่ในการปลูกข้าวที่เป็นนาลุ่มและนาดอนคิดเป็นร้อยละ 47.06 และ 52.94 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

3. สภาพการผลิต

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ส่วนใหญ่มีการปรับปรุงบำรุงดินสูงถึงร้อยละ 93 พันธุ์ข้าวที่ใช้คือ พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ปลูกข้าวแบบปักดำร้อยละ 94.74 การเก็บเกี่ยวผลผลิตใช้คนเก็บเกี่ยว และมีการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ทำพันธุ์เอง ส่วนเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ส่วนใหญ่ไม่มีการปรับปรุงบำรุงดินร้อยละ 64.71 พันธุ์ข้าวที่ใช้คือ พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ปลูกข้าวแบบปักดำ ร้อยละ 58.82 การเก็บเกี่ยวผลผลิตใช้รถเก็บเกี่ยว และไม่มี การเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ทำพันธุ์เอง (ตารางที่ 3)

4. ความรู้ความเข้าใจกระบวนการผลิตข้าว

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ในเรื่องของการจัดการข้าวพันธุ์ปนร้อยละ 98.24 และเรื่องของการจัดการข้าวพันธุ์ปนในแปลงไม่เกิน 2 เปอร์เซ็นต์ ร้อยละ 91.25 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ การเก็บเกี่ยวระยะปลีปลิงให้ได้ข้าวเปลือกคุณภาพดีร้อยละ 91.23 และเรื่องของการเมล็ดข้าวเปลือกแห้งสำหรับการซื้อขายต้องมีความชื้นไม่เกิน 15% และสำหรับการเก็บรักษาต้องไม่เกิน 14% ร้อยละ 89.5 และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขนย้ายและการเก็บรักษาข้าวเปลือก ในเรื่องของการวิธีการขนย้าย การเก็บรักษาและรวบรวมข้าวเปลือกที่เหมาะสมอาจส่งผล

ต่อคุณภาพข้าวเปลือกร้อยละ 92.98 ส่วนเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP มีความรู้ความเข้าใจบางส่วนเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวในเรื่องของการจัดการข้าวพันธุ์ปนร้อยละ 88.24 และเรื่องของการจัดการข้าวพันธุ์ปนในแปลงไม่เกิน 2 เปอร์เซ็นต์ ร้อยละ 91.20 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจบางส่วนเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวระยะ พลับพลึงให้ได้ข้าวเปลือกคุณภาพดี ร้อยละ 94.12 และเรื่องของเมล็ดข้าวเปลือกแห้งสำหรับการซื้อขายต้องมีความชื้นไม่เกิน 15% และสำหรับการเก็บรักษาต้องไม่เกิน 14% ร้อยละ 64.71 และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขนย้ายและการเก็บรักษาข้าวเปลือกในเรื่องของวิธีการขนย้าย การเก็บรักษาและรวบรวมข้าวเปลือก ที่เหมาะสมอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพข้าวเปลือก ร้อยละ 64.71 (ตารางที่ 4)

5. ปัญหาการผลิตข้าว

ปัญหาการผลิตข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการข้าวหอมมะลิปลอดภัยจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องปัญหาราคาข้าวตกต่ำ ร้อยละ 78.90 ปัญหาปุ๋ยและสารเคมีราคาแพง ร้อยละ 52.60 ส่วนปัญหาด้านการลงทุน ไม่มีปัญหาร้อยละ 70.20 เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องปัญหาราคาข้าวตกต่ำ ร้อยละ 82.35 ปัญหาปุ๋ยและสารเคมีราคาแพง ร้อยละ 55.9 และปัญหาด้านการลงทุน ร้อยละ 52.94 (ตารางที่ 5)

6. ทักษะของเกษตรกร

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการข้าวหอมมะลิปลอดภัยเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความต้องการผลิตข้าวหอมมะลิให้ได้ตามมาตรฐาน ร้อยละ 95 และมีทัศนคติในการผลิตข้าวหอมมะลิให้ได้ตามมาตรฐานว่าไม่ยุ่งยาก ร้อยละ 98.20 ส่วนเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าวจากการศึกษาพบว่ามีความต้องการผลิตข้าวหอมมะลิให้ได้ตามมาตรฐาน ร้อยละ 64.71 และเกษตรกรมีทัศนคติในการผลิตข้าวหอมมะลิให้ได้ตามมาตรฐานว่ายุ่งยากร้อยละ 47.06 (ตารางที่ 6)

จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรอายุมากเป็นปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการรับรองมาตรฐานปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2560

GAP จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่อายุมากกว่า 40 ปี ขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรรณิกา (2549) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของผู้ปลูกส้มเขียวหวานในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้ปลูกส้มเขียวหวาน ได้แก่ อายุของเกษตรกรผู้ปลูกส้มเขียวหวาน เมื่อพิจารณาถึงการจัดการการผลิตเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองไม่มีการปรับปรุงบำรุงดินโดยการใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยขาว เมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรที่ผ่านการรับรองที่มีการปรับปรุงบำรุงดินโดยการใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยขาว เกษตรกรที่ไม่ผ่าน GAP ทุกราย ใช้รถเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยรถเก็บเกี่ยวที่ไม่ได้ทำความสะอาดอย่างดีก่อนทำการเก็บเกี่ยว มีความเสี่ยงที่จะมีข้าวพันธุ์ปนสูง จากการปนกับข้าวพันธุ์อื่นและเมล็ดวัชพืชที่ติดค้างภายในรถเก็บเกี่ยว เกษตรกรที่ไม่ผ่าน GAP ส่วนใหญ่ไม่มีการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองโดยเกษตรกรไม่ทำการตัดพันธุ์ปนตั้งแต่ในแปลงปลูก ทำให้โอกาสที่จะมีข้าวพันธุ์ปนเกินมาตรฐาน GAP ได้กำหนดไว้ และสอดคล้องกับการศึกษาของฉัตติยา (2551) พบว่า การปรับปรุงบำรุงดินอย่างเหมาะสมกับพืช การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เป็นการจัดการที่จะช่วยให้พืชมีความอุดมสมบูรณ์และผลผลิตมีคุณภาพ

เกษตรกรที่ไม่ผ่าน GAP ส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจเพียงบางส่วนในเรื่องการกำจัดข้าวปน จำนวนข้าวพันธุ์อื่นปนในแปลงไม่เกิน 2% การเก็บเกี่ยวในระยะ พลับพลึงเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกคุณภาพดี และความชื้นข้าวเปลือกสำหรับการซื้อขายต้องไม่เกิน 15% ซึ่งเรื่องข้าวพันธุ์ปน คุณภาพเมล็ดและความชื้นเมล็ด เป็นเรื่องที่สำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการไม่ผ่านการรับรองในมาตรฐาน GAP จากตารางที่ 5 พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านราคาข้าว 82.35% ปัญหาราคาปุ๋ยและสารเคมีราคาแพง 55.9% และปัญหาด้านเงินลงทุน 52.94% ตามลำดับ ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะต้องดำเนินการแก้ไข โดยการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามระบบ GAP ให้มากขึ้น รวมทั้งขั้นตอนการปฏิบัติ ข้อห้าม และเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ ที่จะส่งผลให้เกษตรกรผ่านมาตรฐาน GAP ลดการใช้สารเคมี ปุ๋ย ยา หรือควบคุมให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม ซึ่งเมื่อควบคุมปัจจัยเหล่านี้ได้ จะช่วยให้เกษตรกรลดต้นทุน ลดเงินทุน แล้วผลผลิตข้าวยังจะได้ราคาสูงมากขึ้นจากผลผลิต

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการข้าวหอมมะลิปลอดภัย ปีการเพาะปลูก 2557/2558

ลักษณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคม	ผ่านการรับรอง		ไม่ผ่านการรับรอง	
	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ
	n = 57		N = 17	
1. เพศ				
ชาย	12	21.05	10	58.82
หญิง	45	78.95	7	41.18
2. อายุ				
ระหว่าง 26-30 ปี	2	3.52	0	0
ระหว่าง 31-35 ปี	3	5.26	0	0
ระหว่าง 36-40 ปี	4	7.02	0	0
ระหว่าง 41-45 ปี	19	33.33	1	5.88
ระหว่าง 46-50 ปี	18	31.57	3	17.65
มากกว่า 50 ปี	11	19.30	13	76.47
3. สถานภาพ				
โสด	12	21.1	9	52.9
แต่งงาน	45	78.9	8	47.1
4. ระดับการศึกษา				
ไม่ได้ศึกษา	3	5.3	8	47.1
ประถมศึกษา	54	94.7	9	52.9
5. เป็นผู้นำ				
ไม่เป็น	42	73.7	17	100
เป็น	15	26.3	0	0

ตารางที่ 2 แสดงภูมิประเทศของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการข้าวหอมมะลิปลอดภัย ปีการเพาะปลูก 2557/2558

สภาพการผลิตข้าว	ผ่านการรับรอง		ไม่ผ่านการรับรอง	
	จำนวนเกษตรกร		จำนวนเกษตรกร	
	n = 57	ร้อยละ	N = 17	ร้อยละ
1. ชนิดดิน				
ดินร่วนปนทราย	17	29.8	7	41.18
ดินเหนียว	15	26.34	1	5.88
ดินทราย	25	43.9	9	52.94
2. ความอุดมสมบูรณ์ของดิน				
อุดมสมบูรณ์สูง	0	0	0	0
อุดมสมบูรณ์ปานกลาง	57	100	17	100
อุดมสมบูรณ์ต่ำ	0	0	0	0
3. แหล่งน้ำที่ใช้				
ไม่อาศัยน้ำฝน	0	0	0	0
อาศัยน้ำฝน	57	100	17	100
4. สภาพความลาดชันของพื้นที่				
นาลุ่ม	43	75.44	8	47.06
นาดอน	14	24.56	9	52.94

ตารางที่ 3 แสดงสภาพการผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการข้าวหอมมะลิปลอดภัย ปีการเพาะปลูก 2557/2558

สภาพการผลิตข้าว	ผ่านการรับรอง		ไม่ผ่านการรับรอง	
	จำนวนเกษตรกร		จำนวนเกษตรกร	
	n = 57	ร้อยละ	N = 17	ร้อยละ
1. การปรับปรุงบำรุงดิน				
ไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน	4	7	11	64.71
มีการปรับปรุงบำรุงดิน	53	93	0	0
ใส่ปุ๋ยคอก	0	0	6	35.29
ใส่ปุ๋ยขาว	0	0	0	0
ใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยขาว	53	93	0	0
2. พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก				
ข้าวดอกมะลิ 105	55	96.5	17	100
กข 15	2	3.5	0	0
อื่นๆ	0	0	0	0

ตารางที่ 3 แสดงสภาพการผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการข้าวหอมมะลิปลอดภัย ปีการเพาะปลูก 2557/2558 (ต่อ)

สภาพการผลิตข้าว	ผ่านการรับรอง		ไม่ผ่านการรับรอง	
	จำนวนเกษตรกร n = 57	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร N = 17	ร้อยละ
3. วิธีการปลูก				
ปักดำ	54	94.74	10	58.82
หว่านน้ำตม	0	0	0	0
หว่านข้าวแห้ง	3	5.26	7	41.18
4. การเก็บเกี่ยวผลผลิต				
ใช้คนเก็บเกี่ยว	52	91.22	0	0
ใช้รถเก็บเกี่ยว	5	8.78	17	100
5. การเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้ในปต่อไป				
ไม่เก็บเมล็ดพันธุ์	2	3.50	16	94.10
เก็บเมล็ดพันธุ์	55	96.50	1	5.88

ตารางที่ 4 แสดงความรู้ความเข้าใจกระบวนการผลิตข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการข้าวหอมมะลิปลอดภัย ปีการเพาะปลูก 2557/2558

ประเด็น	ผ่านการรับรอง		ไม่ผ่านการรับรอง	
	จำนวนเกษตรกร n = 57	ร้อยละ	จำนวน เกษตรกร N = 17	ร้อยละ
1. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว				
- การกำจัดข้าวปน				
รู้และเข้าใจ	56	98.24	2	11.76
รู้และเข้าใจบางส่วน	1	1.76	15	88.24
- จำนวนข้าวพันธุ์ปนในแปลงไม่เกิน 2 เปอร์เซ็นต์				
รู้และเข้าใจ	52	91.23	6	35.29
รู้และเข้าใจบางส่วน	5	8.77	11	64.71
2. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว				
- การเก็บเกี่ยวระยะพลับพลึงให้ได้ข้าวเปลือกคุณภาพดี				
รู้และเข้าใจ	52	91.23	1	5.88
รู้และเข้าใจบางส่วน	5	8.77	16	94.12

ตารางที่ 4 แสดงความรู้ความเข้าใจกระบวนการผลิตข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการข้าวหอมมะลิปลอดภัย ปีการเพาะปลูก 2557/2558 (ต่อ)

ประเด็น	ผ่านการรับรอง		ไม่ผ่านการรับรอง	
	จำนวน เกษตรกร n = 57	ร้อยละ	จำนวน เกษตรกร n = 17	ร้อยละ
- เมล็ดข้าวเปลือกแห้งสำหรับการซื้อขายต้องมีความชื้นไม่เกิน 15% และสำหรับการเก็บรักษาต้องไม่เกิน 14%				
รู้และเข้าใจ	51	89.5	6	35.29
รู้และเข้าใจบางส่วน	6	10.5	11	64.71
3. การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมข้าวเปลือก				
- วิธีการขนย้าย การเก็บรักษาและรวบรวมข้าวเปลือกที่เหมาะสมที่อาจส่งผลต่อคุณภาพข้าวเปลือก				
รู้และเข้าใจ	53	92.98	11	64.71
รู้และเข้าใจบางส่วน	4	7.02	6	35.29

ตารางที่ 5 แสดงปัญหาการผลิตข้าว ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการข้าวหอมมะลิปลอดภัย ปีการเพาะปลูก 2557/2558

สภาพการผลิตข้าว	ผ่านการรับรอง		ไม่ผ่านการรับรอง	
	จำนวนเกษตรกร n = 57	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร N = 17	ร้อยละ
1. ปัญหาราคาข้าว				
ไม่มีปัญหา	12	21.1	3	17.65
มีปัญหา	45	78.9	14	82.35
2. ปัญหาปุ๋ยและสารเคมีราคาแพง				
ไม่มีปัญหา	27	47.4	7	44.1
มีปัญหา	30	52.6	10	55.9
3. ด้านเงินลงทุน				
ไม่มีปัญหา	40	70.2	8	47.06
มีปัญหา	17	29.8	9	52.94

ตารางที่ 6 แสดงทัศนคติเกี่ยวกับการผลิตข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการข้าวหอมมะลิปลอดภัย ปีการเพาะปลูก 2557/2558

ประเด็น	ผ่านการรับรอง		ไม่ผ่านการรับรอง	
	จำนวนเกษตรกร n = 57	ร้อยละ	จำนวนเกษตรกร N = 17	ร้อยละ
1. เกษตรกรมีความต้องการผลิตข้าวหอมมะลิให้ได้ตามมาตรฐานหรือไม่				
ไม่มีความต้องการ	3	5	6	35.29
มีความต้องการ	54	95	11	64.71
2. เกษตรกรมีทัศนคติในการผลิตข้าวหอมมะลิให้ได้ตามมาตรฐานว่ายุ่งยากหรือไม่				
ไม่ยุ่งยาก	56	98.2	9	52.94
ยุ่งยาก	1	1.8	8	47.06

ตามท้องตลาดทั่วไปอีกด้วย การให้ความรู้ในการตัดพันธุ์ปน และ/หรือความเสี่ยงต่อการปนของเมล็ดข้าวพันธุ์อื่นและเมล็ดวัชพืช ตลอดจนความชื้นและคุณภาพเมล็ดข้าว จึงเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญที่เกษตรกรต้องเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้จริงในกระบวนการผลิตเพื่อการรับรองให้ผ่านมาตรฐานสอดคล้องกับฉร.ว.ท.ย. (2555) ได้ศึกษาการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เกษตรกรเข้าร่วมโครงการที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP มีความรู้ในระดับมากในประเด็น การผลิตข้าวให้ตรงตามพันธุ์ ความชื้นเมล็ดและคุณภาพเมล็ด แต่ทั้งนี้ยังพบว่า เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการผลิตข้าวในมาตรฐาน GAP ที่ต้องการจะผ่านการตรวจรับรอง และไม่มีความยุ่งยากต่อการปฏิบัติเพื่อการตรวจรับรองข้าวดังนั้นจึงควรนำปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรที่ไม่ผ่านการตรวจรับรองมาแก้ไขและปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อไป

สรุปผลการวิจัย

พื้นที่ส่วนใหญ่ที่ใช้ในการผลิตข้าวเป็นนาถุ่ม เป็นดินทรายและดินร่วนปนทราย ดินมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง การผลิตข้าวอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก เกษตรกรปลูกข้าวหอมมะลิ 105 เป็นส่วนใหญ่ด้วยการปักดำ และการหว่านข้าวแห้ง สาเหตุที่ทำให้เกษตรกรบางรายไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ส่วนหนึ่งเนื่องจากเกษตรกรไม่

มีการปรับปรุงบำรุงดิน และเก็บเกี่ยวข้าวด้วยรถเกี่ยวขนาดซึ่งทำให้มีข้าวพันธุ์อื่นปนมา เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานข้าว GAP ส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการกำจัดข้าวปนคิดเป็นร้อยละ 98.24 ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานข้าว GAP มีความรู้และเข้าใจบางส่วนหรือขาดความรู้ในเรื่องการกำจัดข้าวปนคิดเป็นร้อยละ 88.24 เช่นเดียวกับความรู้ความเข้าใจในเรื่องจำนวนข้าวพันธุ์ปนในแปลงปลูกข้าวไม่เกิน 2% เกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานข้าว GAP ส่วนมากจะมีความรู้และเข้าใจว่าต้องไม่ให้มีข้าวพันธุ์ปนในแปลงปลูกข้าวไม่เกิน 2% ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานข้าว GAP ส่วนน้อยมีความรู้ในเรื่องดังกล่าว ร้อยละ 35.29 และเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ในเรื่องดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 64.71 เช่นเดียวกับกับการเก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง และความชื้นในเมล็ดข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP ขาดความรู้ความเข้าใจว่าต้องเก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลับพลึง คิดเป็นร้อยละ 94.12 และเมล็ดข้าวเปลือกแห้งสำหรับการซื้อขายต้องมีความชื้นไม่เกิน 15% ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 64.71 นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องราคาข้าวปุ๋ยและสารเคมีราคาแพง รวมทั้งขาดเงินทุนในการผลิตข้าวซึ่งเกษตรกรบางส่วนที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการผลิตข้าว GAP มีทัศนคติว่ามีความยุ่งยากต่อการปฏิบัติเพื่อการตรวจรับรองมาตรฐานข้าวในการผลิตข้าว GAP

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานเกษตรอำเภอป่าต้ว อำเภอป่าต้ว จังหวัดยโสธร และสำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร ที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน พร้อมทั้งเอื้อเฟื้อสถานที่ในการทำวิจัย ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.พีระยศ แข็งขัน ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพงานวิจัย แก้ไข ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ยิ่ง รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาท วิชาความรู้ ประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย

ตลอดจนเจ้าของผลงานตำราเอกสารทางวิชาการทุกท่านที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาก่อให้เกิดแนวคิดอันมีคุณค่าต่องานวิจัย ทำยนี้ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ และสละเวลาในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม ตลอดจนครอบครัวที่เป็นแรงสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา ศรีลัย. 2549. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของผู้ปลูกส้มเขียวหวานในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉัตติญา พรหมปองสุข. 2551. กระบวนการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐานปี 2550 : กรณีศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. รายงานการวิจัย กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ธราวิทย์ คำหล้า. 2555. การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร. 2557. รายงานจำนวนเกษตรกรที่ได้รับการรับรองระบบการผลิตข้าว GAP ปี 2547-2558 จังหวัดยโสธร. ยโสธร : สำนักงานเกษตรจังหวัด.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2556. รายงานสถิติการส่งออก 2556. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว. 2554. การตรวจประเมินระบบการผลิตข้าว GAP สำหรับผู้ตรวจประเมินรายใหม่ ปี 2554. กรุงเทพฯ : กรมการข้าว.
- อรวรรณ ศรีโสมพันธ์. 2555. ข้าวเหนียวไทยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. ชุดโครงการความเข้มแข็งงานวิจัยเชิงนโยบายเกษตร รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์สนับสนุนโดยกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสถาบันคลังสมองของชาติ.
- Cronbach, L. J. (1970). Essentials of Psychological Testing. 2nd ed. New York : Harper & Row Publishers, Inc.
- Yamanae, T. 1967. Elementary Sampling Theory. New Jersey : Prentice-Hall.